

Idea Przedszkola i Szkoły Promującej Zdrowie w Polsce

---

dr Barbara Wolny

Wojewódzki koordynator Podkarpackiej Sieci PPZ i SzPZ

Szkoła promująca zdrowie

---

jest **najdłużej realizowanym w Polsce programem** na rzecz zdrowia uczniów i pracowników szkoły – holistyczne podejście do zdrowia całej społeczności szkolnej.

Szkoła promująca zdrowie

Przedszkola i szkoły promujące zdrowie we współpracy z rodzicami **systematycznie i planowo** tworzą środowisko społeczne i fizyczne sprzyjające zdrowiu i **dobremu samopoczuciu** (dzieci, pracowników i rodziców) a także wspierają **rozwój kompetencji** wychowanków/uczniów i pracowników w zakresie **dbałości o zdrowie przez całe życie.**

Początki – jak to się zaczęło ...

Pomysł na szkołę promującą zdrowie narodził się wiele lat temu w Europie.

Już w połowie lat osiemdziesiątych, kiedy zaczął działać ruch zdrowych miast narodziła się również jako „bliźniacza” koncepcja zdrowej szkoły.

W 1989 roku ukazał się pierwszy międzynarodowy dokument programowy pn.: **Zdrowa szkoła** opracowany przez WHO i Szkocką Grupę Edukacji.

Publikacja ta została przetłumaczona na język polski i ukazała się jako pierwsze tłumaczenie w Europie w 1990 roku.

Koncepcja Szkoły Promującej Zdrowie (SzPZ) w Polsce ma już ponad 30 lat.

Na początku lat 90-tych XX w. rozpoczęła się polska przygoda ze szkołą promującą zdrowie:

- ☐ trzyletni projekt pilotażowy (1992-1995) pn. *Szkoła Promująca Zdrowie*, zainicjowany przez WHO/EURO, realizowany pod kierunkiem prof. dr hab. Barbary Woynarowskiej,
- ☐ pierwsze Porozumienie między Ministrem Edukacji Narodowej a Ministrem Zdrowia i Opieki Społecznej,
- ☐ powołanie Koordynatora i Polskiego Zespołu ds. Projektu Szkoła Promująca Zdrowie,
- ☐ wyłonienie **15 szkół podstawowych** zlokalizowanych w 14 województwach.

Szkoły projektowe podjęły się tworzenia strategii, wypracowywania i sprawdzania metod pracy szkoły promującej zdrowie oraz organizacji projektu.

Europejska Sieć Szkół Promujących Zdrowie funkcjonuje od 1992 r. w wyniku porozumienia:

- ☐ Rady Europy
- ☐ Światowej Organizacji Zdrowia
- ☐ Biuro Regionalne dla Europy
- ☐ Komisji Europejskiej

1992 – przyjęcie Polski jako jednego z pierwszych ośmiu krajów

Od 2009 r. funkcjonuje pod nazwą „**Szkoły dla Zdrowia w Europie**”

Prace koordynuje Sekretariat Techniczny: 1992-2006 w siedzibie WHO w Kopenhadze, 2007-2016 r. w Instytucie Zdrowia Publicznego w Woerden, Holandia, **od 2016 r.** – w Kolegium Uniwersyteckim w Haderslev w Danii obecnie w okresie przejściowym – w Instytucie Zdrowia Publicznego Chorwacji.

Europejska i Krajowa Sieć Szkół Promujących Zdrowie

**Europejska Sieć Szkół Promujących Zdrowie funkcjonuje od
1992 r.**

w wyniku porozumienia:

**Rady Europy,
Światowej Organizacji Zdrowia,
Biuro Regionalne dla Europy,
Komisji Europejskiej.**

**EUROPEAN
COMMISSION**

S·H·E

Schools for Health in Europe

Współpraca z siecią Szkół dla Zdrowia w Europie (Schools for Health in Europe)

SHE Network <http://www.schoolsforhealth.org> SHE (Schools for Health in Europe – Szkoły dla Zdrowia w Europie)

- ☐ Europejska platforma dla promocji zdrowia w szkołach, której celem jest wspieranie organizacji i specjalistów w rozwijaniu w każdym kraju sieci szkół promujących zdrowie.
- ☐ Jest to sieć tworzona przez koordynatorów krajowych oraz ekspertów z dziedziny edukacji i zdrowia.
- ☐ Współpraca z Europejską Siecią Szkół dla Zdrowia w Europie
wymiana doświadczeń, wizyty studyjne, tworzenie europejskich standardów szkół promujących zdrowie, prezentacja krajowych doświadczeń w tworzeniu szkoły promującej zdrowie.

Inspiracją i podstawą do rozwoju szkół promujących zdrowie w Europie jest pięć podstawowych wartości i pięć filarów.

Filary Szkół Promujących Zdrowie

1. Całościowe podejście do zdrowia w szkole – spójność między określoną na piśmie polityką szkoły a jej codzienną praktyką:

- ☐ edukacja zdrowotna ukierunkowana na uczestnictwo,
- ☐ rozwijanie kompetencji do działania i umiejętności życiowych,
- ☐ tworzenie polityki na rzecz zdrowia,
- ☐ tworzenie środowiska fizycznego i społecznego sprzyjającego zdrowiu,
- ☐ budowanie dobrych relacji między szkołą, rodzicami a społecznością lokalną,
- ☐ efektywne korzystanie ze świadczeń pracowników medycznych.

Filary Szkół Promujących Zdrowie

2. **Uczestnictwo** – podstawowym warunkiem skuteczności działań jest uczestnictwo i zaangażowanie uczniów, pracowników i rodziców w to co dzieje się w szkole, rozwija to ich poczucie przynależności, współtworzenia i sprawstwa.

3. **Jakość szkoły**–zdrowi uczniowie lepiej się uczą, zdrowi pracownicy lepiej pracują i mają większą satysfakcję z pracy.

Filary Szkół Promujących Zdrowie

4. Dowody naukowe—wyniki badań wskazują na skuteczność całościowego podejścia do zdrowia w szkole w zakresie rozwiązywania niektórych problemów.

5. Szkoła a społeczność lokalna –szkoły promujące zdrowie angażują się w życie społeczności lokalnej, działają na rzecz wzmocnienia kapitału społecznego i świadomości zdrowotnej jej członków. Wzmacnia się więc umożliwiającą partnerstwo na rzecz zmian w społeczności lokalnej.

Formalno-prawne aspekty realizacji programu Przedszkole Promujące Zdrowie (PPZ) i Szkoła Promująca Zdrowie (SzPZ) w Polsce

Porozumienie Ministrów

W Polsce podstawą do rozwoju i wspierania PPZ i SzPZ jest **Porozumienie z dnia 23 listopada 2009 r. o współpracy między Ministrem Edukacji Narodowej, Ministrem Zdrowia i Ministrem Sportu i Turystyki w sprawie promocji zdrowia i profilaktyki problemów dzieci i młodzieży.**

Par. 1 Współpraca pomiędzy stronami Porozumienia ma na celu (m.in.):

- ☐ wspieranie i upowszechnianie działań szkół,
- ☐ podejmowanie działań na rzecz wdrażania programu,
- ☐ upowszechnianie idei sieci szkół promujących zdrowie i wynikających z niej działań na poziomie lokalnym,
- ☐ prowadzenie systemu certyfikacji szkół i placówek będących w sieci szkół promujących zdrowie,
- ☐ zapewnienie synergii i współpracy przy realizacji programu.

Formalno-prawne aspekty realizacji programu Przedszkole (PPZ) i Szkoła Promująca Zdrowie (SzPZ) w Polsce

---

Upowszechnianie koncepcji *Szkoły Promującej Zdrowie* zostało wymienione wśród zadań w **Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025:**

Cel operacyjny 1.2. Profilaktyka nadwagi i otyłości

Zadanie: Kształtowanie postaw prozdrowotnych, w tym upowszechnianie koncepcji Przedszkoli i Szkół Promujących Zdrowie

Czym jest Szkoła Promująca Zdrowie

Istotą *Szkoły Promującej Zdrowie* jest **całościowe podejście do zdrowia**, równa dbałość o wszystkie jego wymiary: fizyczny, psychiczny, emocjonalny i społeczny.

Realizowany – Integralny model zdrowia

Zdrowie – jest wartością (aspekt aksjologiczny)

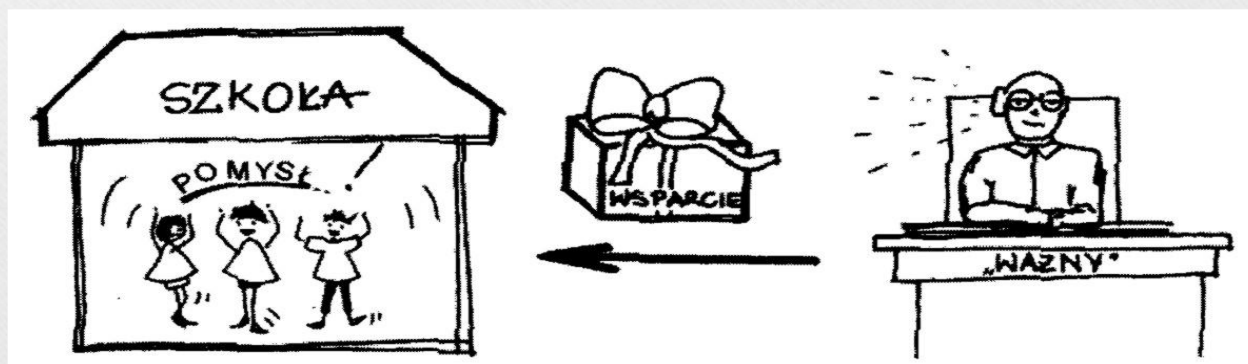

Polski model SzPZ

W Polsce model szkoły promującej zdrowie został opisany poprzez zestaw standardów, wskaźników i narzędzi do autoewaluacji i ma służyć ocenie jakości pracy placówek w zakresie promocji zdrowia.

Koncepcja szkoły promującej zdrowie zakłada dostosowanie działań do indywidualnych potrzeb i możliwości konkretnego środowiska szkolnego.

Model Szkoły Promującej Zdrowie w Polsce

Podjęmowanie działań dla umacniania zdrowia przez uczniów i pracowników

Dobre samopoczucie w szkole członków społeczności szkolnej

OCZEKIWANE EFEKTY

Klimat społeczny sprzyjający zdrowiu i dobremu samopoczuciu

Edukacja zdrowotna i program profilaktyki dla uczniów i pracowników

Warunki oraz organizacja nauki i pracy sprzyjające zdrowiu i dobremu samopoczuciu

GŁÓWNE OBSZARY DZIAŁAŃ

Struktura i organizacja sprzyjające uczestnictwu, planowaniu, systematyczności i skuteczności działań

Promocja zdrowia w dokumentach, pracy i życiu szkoły

WARUNKI DLA TWORZENIA SZKOŁY PROMUJĄCEJ ZDROWIE

W minionych latach, program ewoluował i był modyfikowany.

W 2017 r. rozszerzona została grupa odbiorców działań prozdrowotnych, ponieważ zostały opracowane standardy i narzędzia do autoewaluacji działań dla przedszkoli, 2019 r. dla szkół a w 2020 r. dołączyły do tej grupy szkoły specjalne.

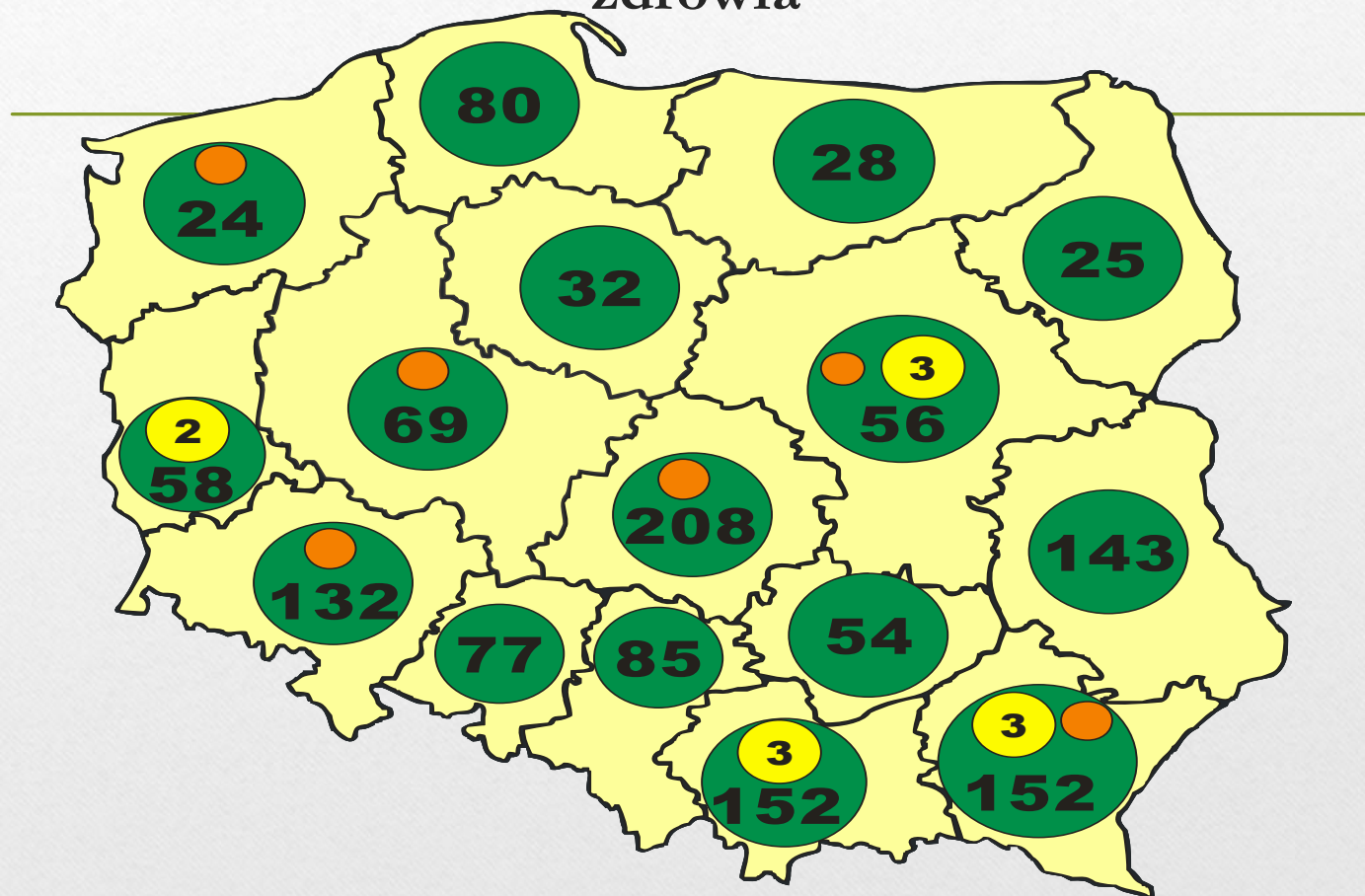

- ☐ Modeli standardy SzPZ. Opracowane wskaźniki i narzędzia do autoewaluacji działań.
- ☐ Struktura organizacyjna sieci szkół promujących zdrowie na poziomie krajowym, wojewódzkim, rejonowym.
- ☐ Pisemne kryteria członkostwa w sieciach wojewódzkich. Opracowane zostały kryteria przynależności do sieci oraz kryteria przyznawania wojewódzkiego certyfikatu.
- ☐ Poradniki dla szkół, przedszkoli i szkół specjalnych wspierające ich działania w zakresie promocji zdrowia.
- ☐ Procedura nadawania Krajowego Certyfikatu (Szkoła Promująca Zdrowie 2008)
- ☐ Przedszkole Promujące Zdrowie 2017, Szkoła Specjalna Promująca Zdrowie 2020 .

Struktura organizacyjna sieci szkół promujących zdrowia

Organizacja polskiej sieci szkół promujących zdrowie (SzPZ)

Poziom krajowy – koordynacją rozwoju SzPZ w Polsce zajmuje się krajowy koordynator szkół promujących zdrowie i Zespół ds. Promocji Zdrowia w Szkole.

Poziom wojewódzki – koordynator wojewódzkiej sieci szkół promujących zdrowie – funkcję tę pełnią pracownicy kuratorium lub placówki doskonalenia nauczycieli. Na poziomie wojewódzkim w większości sieci działają także zespoły wspierające, w skład których wchodzi przedstawiciele różnych instytucji z resortu zdrowia i edukacji współpracujących na rzecz szpz na danym terenie.

Poziom rejonowy – w niektórych sieciach wojewódzkich działa kilka mniejszych sieci rejonowych, co ułatwia koordynację oraz bezpośrednie wspieranie szkół. Koordynacją tych sieci zajmują się pracownicy delegatur KO, placówek doskonalenia nauczycieli lub szkół.

Poziom szkolny – w każdej szkole promującej zdrowie działa szkolny koordynator – kluczowa osoba w tworzeniu szkoły promującej zdrowie oraz szkolny zespół ds. promocji zdrowia (przedstawiciele wszystkich grup społeczności szkolnej, osoby aktywne, zaangażowane, wspierające koordynatora).

Ośrodek Rozwoju Edukacji Poradniki: Szkoła Promująca Zdrowie Przedszkole Promujące Zdrowie

Systematyczność – efektywność – jakość w PPZ i w SzPZ

Przyznanie **certyfikatu jest potwierdzeniem**, że placówka pracują zgodnie z modelem przedszkola/szkoły promującej zdrowie oraz **wyrazem uznania dotychczasowych osiągnięć, które są wynikiem wieloletniej i systematycznej pracy.**

Certyfikat Krajowy przyznaje Kapituła – wręcza Minister Edukacji Narodowej

SZKOŁA PROMUJĄCA ZDROWIE – CO JĄ ODRÓŻNIA?

Najważniejsze atrybuty szkoły promującej zdrowie:

- Holistyczne rozumienie zdrowia tzw. integralny model zdrowia;
- Aktywne uczestnictwo młodych w działaniach na rzecz zdrowia;
- Włączenie do działań szkoły **promocji zdrowia** skierowanej do wszystkich członków społeczności szkolnej (uczeń, nauczyciel, rodzic, pracownik niepedagogiczny);
- **Otwarcie szkoły** na działania realizowane we współpracy z innymi: rodzicami, przedstawicielami struktur samorządowych, społecznością lokalną, instytucjami, innymi placówkami i szkołami.

Jak tworzymy SzPZ

Proces tworzenia szkoły promującej zdrowie:

Proces tworzenia szkoły promującej zdrowie:

- ☐ polega na **oddolnym** wprowadzaniu zmian poprzez realizację kolejnych projektów (od diagnozy do ewaluacji),
- ☐ **przebiega różnie w różnych środowiskach** odpowiednio do diagnozy potrzeb i zasobów,
- ☐ realizowany jest **zgodnie z zasadą małych kroków**.

Strategie tworzenia szkół promujących zdrowie

- ☐ Podejście siedliskowe;
- ☐ Podejście „od ludzi do problemu”;
- ☐ Uczestnictwo społeczności szkolnej;
- ☐ Demokratyzacja życia w szkole.

Szkoła promująca zdrowie	Szkoła aktywna w promocji zdrowia
Zainteresowana wprowadzeniem zmian służących zdrowiu	Zainteresowana wielością działań na rzecz zdrowia
Pracuje systemowo (od diagnozy do ewaluacji)	Pracuje akcyjnie („dzień zdrowia”, happeningi, konkursy)
Działania podejmowane są w odpowiedzi na potrzeby społeczności szkolnej (diagnoza)	Działania podejmowane są z inicjatywy lidera lub specjalisty z zewnątrz
Nastawienie na współpracę i wspólne świętowanie sukcesu	Nastawienie na indywidualny sukces (dyrektora, lidera programu, laureatów konkursów, itp.)
Adresatem działań prozdrowotnych jest cała społeczność szkolna	Adresatem działań prozdrowotnych jest przede wszystkim uczeń
Ewaluacja jest niezbędnym elementem działań	Koncentracja uwagi na działaniach, a nie na analizie ich efektów

Etapy realizacji programu

Podstawą działań jest **diagnoza** – zachowań zdrowotnych, potrzeb całej społeczności szkolnej (narzędzia – dostosowane do placówki).

Diagnoza- planowanie – realizowanie - monitorowanie – ewaluacja działań (procesu)

Etap rejonowy – ok 1 rok stażu

Etap wojewódzki – 2 lata

Etap krajowy – 3 lata

W ramach upowszechniania idei Szkoły Promującej Zdrowie w Ośrodku Rozwoju Edukacji prowadzone są następujące działania:

- udzielanie wsparcia i konsultacji wojewódzkim koordynatorom,
- szkolenia dla wojewódzkich, rejonowych i szkolnych koordynatorów ds. promocji zdrowia oraz przedstawicieli wojewódzkich zespołów wspierających,
- opiniowanie wniosków i rekomendowanie szkół i przedszkoli do Krajowego Certyfikatu Szkoła Promująca Zdrowie oraz Krajowego Certyfikatu Przedszkole Promujące Zdrowie,
- opracowanie i upowszechnianie materiałów edukacyjnych z zakresu promocji zdrowia w szkole na stronie internetowej ORE,
- opracowanie standardów, wskaźników i narzędzi do autoewaluacji działań w szkole promującej zdrowie, dostępne na stronie internetowej ORE,
- upowszechnianie przykładów dobrej praktyki szkół promujących zdrowie – prowadzenie Banku Dobrych Praktyk na stronie internetowej ORE
- inicjowanie i koordynowanie w Polsce działań podejmowanych przez Europejską Sieć Szkół dla Zdrowia w Europie, np. upowszechnianie programu HEPS – Ruch i Zdrowe Żywienie w Szkole,
- reprezentowanie Polski w Europejskiej Sieci Szkół dla Zdrowia w Europie oraz współpraca z europejskimi partnerami.

Zespół ds. Promocji Zdrowia w Szkole

Aktualności

Programy

[Promocja zdrowia społeczności szkolnej](#)[Przedszkole Promujące Zdrowie](#)[Szkola Promująca Zdrowie](#)[Szkola Promująca Zdrowie](#)[Wojewódzcy i rejonowi koordynatorzy](#)[Organizacja sieci](#)[Koncepcja SzPZ](#)[Krajowy Certyfikat SzPZ](#)[Narzędzia do autoewaluacji](#)[Kryteria przynależności do sieci](#)[HEPS](#)[Bank Dobrych Praktyk](#)[Promocja zdrowia w szkole – materiały do pobrania](#)

Wydział Wychowania
i Profilaktyki

Wręczenie Krajowych Certyfikatów „Szkola Promująca Zdrowie”

6 grudnia 2017

5 grudnia br. w Ośrodku Rozwoju Edukacji odbyło się uroczyste wręczenie Krajowych Certyfikatów „Szkola Promująca Zdrowie” (SzPZ). Minister Edukacji Narodowej przyznała to prestiżowe wyróżnienia kolejnym 36 szkołom należącym do sieci szkół promujących zdrowie w Polsce.

[Czytaj więcej](#)

Przedszkole Promujące Zdrowie. Poradnik dla przedszkoli i osób wspierających ich działania w zakresie promocji zdrowia

21 listopada 2017

Poradnik Przedszkole promujące zdrowie jest pierwszą publikacją, która opisuje koncepcję i strategię tworzenia przedszkola promującego zdrowie (PPZ). Powstał w odpowiedzi na prośby zgłaszane od wielu lat przez osoby wdrażające w przedszkolu działania z zakresu promocji

---

Barbara Wolny,
wojewódzki koordynator, PCEN O/Tarnobrzeg

bwolny@pcen.pl